

Ruimtelijke onderbouwing

ten behoeve van zonnepark De Tolplas, Hoge Hexel
(gemeente Wierden)

Versie 1.1
20 april 2020

**GORISSEN
RUIMTELIJK
ADVIES**

Inhoud

1.	INLEIDING	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Locatie	4
1.3	Nut en noodzaak.....	4
1.4	Planologisch-juridisch kader	5
1.5	Leeswijzer	6
2.	BELEIDSKADER	7
2.1	Rijk	7
2.1.1	Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte.....	7
2.1.2	Besluit algemene regels ruimtelijke ordening.....	8
2.1.3	Energieakkoord.....	8
2.1.4	Energierapport.....	9
2.1.5	Energieagenda	9
2.1.6	Klimaatakkoord.....	9
2.1.7	Conclusie.....	10
2.2	Provincie	10
2.2.1	Omgevingsvisie	10
2.2.2	Omgevingsverordening	13
2.2.3	Nieuwe Energie Overijssel	15
2.2.4	Handreiking kwaliteitsimpuls zonnevelden.....	15
2.2.5	Conclusie.....	16
2.3	Gemeente	17
2.3.1	Landschapsonwikkelingsplan	17
2.3.2	Structuurvisie.....	18
2.3.3	Duurzame Energie 2011-2020	18
2.3.4	Afwegingskader Grootschalige Duurzame Energie	18
2.3.5	Conclusie.....	20
3.	PLANBESCHRIJVING	21
3.1	Huidige situatie.....	21
3.2	Toekomstige situatie	21
3.2.1	Cultuurhistorische schets	22
3.2.2	Uitgangspunten voor het parkontwerp.....	23
3.2.3	Parkontwerp	25
4.	OMGEVINGSASPECTEN	28

4.1	m.e.r.-plicht	28
4.2	Wet geluidhinder	28
4.3	Milieuzonering.....	28
4.4	Luchtkwaliteit	29
4.5	Stikstof	29
4.6	Externe veiligheid	29
4.7	Bodem.....	30
4.8	Water.....	30
4.9	Ecologie.....	31
4.10	Archeologie en cultuurhistorie.....	32
4.11	Reflectie en duisternis	32
5.	UITVOERBAARHEID.....	34
5.1	Economische uitvoerbaarheid.....	34
5.2	Maatschappelijke uitvoerbaarheid.....	34
	BIJLAGEN	35

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Recreatiepark De Tolplas te Hoge Hexel (hierna: 'initiatiefnemer') wil haar eigen stroom gaan opwekken middels grondgebonden zonnepanelen. Het betreft een zonnepark met een oppervlak van een halve hectare en een geschat vermogen van 0,65 MWp. Daarmee kunnen alle bungalows en bijbehorende voorzieningen jaar-rond van elektriciteit worden voorzien. Er is sprake van hergebruik, aangezien de panelen ter plaatse van een voormalig helofytenfilter gesitueerd worden. De landschappelijke inpassing van terrein is geborgd door de opgaande beplanting die rondom aanwezig is.¹ Vanuit het openbaar gebied zal het zonnepark niet zichtbaar zijn.

Afbeelding 1.1 Afschermdende beplanting langs westrand van het projectgebied (bron: CycloMedia)

1.2 Locatie

Het projectgebied ligt ten noorden van Hoge Hexel. Afbeelding 1.2 geeft een indruk van de directe omgeving. Aan de noordzijde van het projectgebied ligt een nog braakgelegen gedeelte van recreatiepark De Tolplas. Tussen dit terrein en het projectgebied ligt een beplantingsstrook. Ook aan alle overige zijden wordt het projectgebied, zoals gezegd, van de omgeving afgeschermd door opgaande beplanting. Verder zuidelijk liggen - op ruime afstand - agrarische bedrijven en burgerwoningen. Direct aansluitend bij het projectgebied zijn alleen agrarische percelen gelegen.

1.3 Nut en noodzaak

In het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) is overeengekomen dat in 2020 van al het energieverbruik 14% afkomstig moet zijn van hernieuwbare bronnen. Voor 2023 ligt dat aandeel op 16%. Dit is noodzakelijk om de uitstoot van broeikasgassen en daarmee de gevolgen van klimaatverandering te beperken. In het VN-

¹ Deze beplanting zal ook deels worden aangevuld. Zie hiervoor hoofdstuk 3.

klimaatakkoord van Parijs (2015) is vastgelegd dat de opwarming van de aarde met maximaal 1,5-2 graden Celsius mag stijgen ten opzichte van het pre-industriële tijdperk. Om dat te kunnen halen moeten de Europese broeikasgasemissies in 2050 met 80-95% zijn gereduceerd ten opzichte van het peiljaar 1990. De Nederlandse regering verwerkt de doelstellingen van Parijs onder meer in het Klimaatakkoord. Op 28 juni 2019 is het Klimaatakkoord aan de Tweede Kamer aangeboden. Hieruit blijkt dat er in 2030 84 TWh aan hernieuwbare elektriciteit moet worden opgewekt, waarvan 35 TWh op land.² Uit recente berekeningen van onder andere het Planbureau voor de Leefomgeving en het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat deze taakstelling in gevaar komt als op korte termijn de energietransitie niet versneld wordt.

De gemeente Wierden wil in 2050 CO₂-neutraal zijn. Om dat te bereiken zal uiterlijk in 2024 20% van alle energie duurzaam opgewekt moeten worden. In 2016 werd 4,4 % van de energie binnen de gemeente duurzaam opgewekt (voor de Overijsselse gemeenten bedroeg dit gemiddeld 7,4%).³ Dit betekent dat ook de gemeente nog een forse opgave heeft om de gewenste terugdringing van CO₂-emissie te realiseren.

Afbeelding 1.2 Ligging projectgebied (bron: Cyclo Media)

1.4 Planologisch-juridisch kader

Het projectgebied maakt deel uit van het bestemmingsplan 'Buitengebied 2009' (vastgesteld dd. 12 januari 2010). Op grond van dit plan is de bestemming 'Agrarisch met waarden - landschap' van kracht. Tevens geldt de gebiedsaanduiding 'reconstructiewetzone - verweingsgebied'. Binnen de bestemming 'Agrarisch met waarden - landschap' is geen zonnepark toegestaan. Het college van burgemeester en wethouders heeft op 20 december 2019 aangegeven dat zij in principe bereid is medewerking te verlenen aan de realisatie van een zonnepark op deze plek. Daarvoor zal een uitgebreide voorbereidingsprocedure (ex art. 2.12 lid 1, sub a onder 3°

² Een TWh komt overeen met het totale jaarlijkse elektriciteitsgebruik in een stad als Den Bosch. 84 TWh is ongeveer gelijk aan 70 procent van het huidige jaarlijkse elektriciteitsverbruik in Nederland.

³ Meest recente cijfers, ontleend aan waarstaatjegemeente.nl.

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) doorlopen moeten worden. Naast de algemene voorwaarde dat sprake moet zijn van een 'goede ruimtelijke ordening' vraagt het college specifiek aandacht voor de landschappelijke en maatschappelijke inpassing van het park. Tevens is expliciet gesteld dat alleen medewerking wordt verleend aan een parkomvang van maximaal 0,5 hectare.⁴ Voorliggend rapport toont aan dat het beoogde zonnepark aan deze voorwaarden van het college voldoet.

1.5 Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk gaat in op het beleidskader van het Rijk, de provincie en de gemeente. Hoofdstuk 3 beschrijft de huidige situatie binnen het projectgebied en laat zien hoe deze na het verlenen van de omgevingsvergunning wordt ingericht. In hoofdstuk 4 is het planvoornemen getoetst aan diverse wet- en regelgeving, onder meer op het gebied van ecologie en water. De laatste twee hoofdstukken hebben betrekking op de economische en maatschappelijke uitvoerbaarheid van dit plan.

⁴ De parkomvang is ten opzichte van het ingediende principeverzoek teruggebracht van 0,75 ha tot 0,5 ha.

2. Beleidskader

2.1 Rijk

2.1.1 Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

Op 13 maart 2012 is de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) vastgesteld door het (voormalige) ministerie van Infrastructuur en Milieu. De SVIR heeft betrekking op de periode tot 2040 en heeft als motto: 'Nederland concurrerend, leefbaar en veilig'. Om dit motto te kunnen bereiken zijn de volgende drie doelen gesteld:

- Het vergroten van de concurrentiekracht van Nederland door het versterken van de ruimtelijk-economische structuur;
- Het verbeteren en ruimtelijk zekerstellen van de bereikbaarheid waarbij de gebruiker voorop staat;
- Het waarborgen van een leefbare en veilige omgeving waarin unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden behouden zijn.

De bovengenoemde doelen zijn uitgewerkt in dertien nationale belangen. Voor onderhavig planvoornemen is met name nationaal belang twee relevant; 'ruimte voor het hoofdnetwerk voor (duurzame) energievoorziening en de energietransitie'. Het ministerie beseft dat de verdere integratie van de Europese energiemarkt ervoor zorgt dat er een steeds groter beroep op internationale verbindingen wordt gedaan en dat hoogspanningsverbindingen mogelijk om uitbreiding vragen. Het Rijk wijst daarbij de tracés van hoogspanningsverbindingen (vanaf 220 Kilovolt) en locaties voor de opwekking van elektriciteit (vanaf 500 Megawatt) aan, en zorgt voor de inpassing hiervan. De SVIR zet daarnaast in op "een transitie naar een duurzame, hernieuwbare energievoorziening en het geschikt maken van de elektriciteitsinfrastructuur op de langere termijn voor de meer decentrale opwekking van elektriciteit."

Nationaal belang dertien luidt: 'zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke en infrastructurele besluiten'. Het Rijk is verantwoordelijk voor een goed systeem van ruimtelijke ordening, inclusief zorgvuldige, transparante ruimtelijke en infrastructurele besluiten. Dit betekent dat het systeem zo ingericht moet zijn dat integrale planvorming en besluitvorming op elk schaalniveau mogelijk is en dat bestaande en toekomstige belangen goed kunnen worden afgewogen. Bij nieuwe ontwikkelingen, aanleg en herstructurering moet in elk geval aandacht zijn voor de gevolgen voor de waterhuishouding, het milieu en het cultureel erfgoed. "Vraaggericht programmeren en realiseren van verstedelijking door provincies, gemeenten en marktpartijen is nodig om groei te faciliteren, te anticiperen op stagnatie en krimpregio's leefbaar te houden. Ook dient de ruimte zorgvuldig te worden benut en overprogrammering te worden voorkomen." Om beide te bereiken is de ladder voor duurzame verstedelijking opgenomen in het Besluit ruimtelijke ordening. Inmiddels heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State geoordeeld dat de aanleg van een zonnepark niet als een 'nieuwe stedelijke ontwikkeling' in het kader van deze ladder kan worden aangemerkt.⁵ Dit betekent dat de 'Laddertoets' niet op onderhavig planvoornemen van toepassing is. Wel zal er aandacht worden geschonken aan genoemde gevolgen voor de

⁵ AbRvS, 23 januari 2019, ECLI:NL:2019:178.

waterhuishouding, het milieu en het cultureel erfgoed (zie hoofdstuk 4). Ook op de behoefte aan het zonnepark - stap 1 van de Laddertoets - is ingegaan (zie hoofdstuk 1).

2.1.2 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) voorziet in de juridische borging van het nationaal ruimtelijk beleid uit de SVIR. In het Barro zijn regels opgenomen die de beleidsruimte van andere overheden inperken, daar waar nationale belangen dat noodzakelijk maken. Het gaat hier om de dertien nationale belangen die in paragraaf 2.1.1 genoemd zijn. Deze hebben geen inperkende werking voor onderhavig planvoornemen. Titel 2.8 'Elektriciteitsvoorziening' is wel indirect van belang, omdat het zonnepark voor teruglevering en transport van elektriciteit afhankelijk is van het elektriciteitsnet die door het Rijk wordt aangelegd en beheerd.⁶

2.1.3 Energieakkoord

Het Energieakkoord voor duurzame groei (6 september 2013) is een convenant dat afspraken bevat over energiebesparing, duurzame energie en werkgelegenheid. Bij dit convenant zijn, naast het kabinet, onder meer werkgevers, vakbonden en milieuorganisaties betrokken. De ondertekenaars zetten zich in voor de volgende doelen:

- Een besparing van het finale energieverbruik met gemiddeld 1,5 procent per jaar.
- 100 Petajoule aan energiebesparing in het finale energieverbruik van Nederland per 2020.⁷
- Een toename van het aandeel van hernieuwbare energieopwekking [in 2013 ruim 4 procent] naar 14 procent in 2020.
- Een verdere stijging van dit aandeel naar 16 procent in 2023.
- Ten minste 15.000 voltijdsbanen.

Het Energieakkoord is uitgewerkt in tien pijlers. De tweede pijler is: 'het opschalen van hernieuwbare energieopwekking'. Dit vraagt een intensieve inzet op verschillende bronnen, zoals wind op land, wind op zee, diverse vormen van lokale opwekking zoals zonne-energie, en de inzet van biomassa. "Uitgangspunt is een kosteneffectieve uitrol die zekerheid biedt voor investeerders, additionele werkgelegenheid creëert, innovaties uitlokt waardoor de kosten worden verlaagd en die bijdraagt aan versterking van de concurrentiepositie van Nederlandse bedrijven in deze sector." De convenantpartners willen met deze aanpak, in combinatie met energiebesparing (de eerste pijler), in 2023 16% hernieuwbare energie realiseren en 14% in 2020.

'Decentrale opwekking' vormt de derde pijler van het energieakkoord. Burgers krijgen meer mogelijkheden om zelf hernieuwbare energie op te wekken en lokale en regionale initiatieven worden waar nodig en mogelijk door gemeenten, provincies en het Rijk ondersteund. De vierde pijler zorgt ervoor dat het energietransportnetwerk gereed is voor een duurzame toekomst. Partijen spreken af zich voor te bereiden op deze veranderende toekomst, zodat aanpassingen snel tot stand kunnen

⁶ Deze teruglevering gebeurt in principe via de grootverbruikaansluiting van het recreatiepark.

⁷ 1 Petajoule energiebesparing in het finale energieverbruik komt overeen met het jaarlijkse gemiddelde elektriciteitsverbruik van circa 15.000 huishoudens.

komen wanneer deze nodig en gewenst zijn. Daarbij wordt ook ingezet op Europese samenwerking. De overige pijlers zijn niet direct relevant voor het onderhavige plan.

2.1.4 Energierapport

In het 'Energierapport - Transitie naar duurzaam' (ministerie van Economische zaken, januari 2016) geeft het kabinet een integrale visie op de toekomstige energievoorziening van Nederland. Om de transitie naar duurzame energie vorm te geven zijn drie uitgangspunten geformuleerd: 1) sturen op CO₂-reductie; 2) verzilveren van economische kansen die energietransitie biedt en 3) integratie van energie in het ruimtelijk beleid. Met name het derde uitgangspunt is van belang voor onderhavig plan. "Een CO₂-arme energievoorziening heeft meer ruimte nodig dan de huidige energievoorziening. Nieuwe, schone vormen van opwekking, opslag en transport van energie moeten worden ingepast, in de buurt van waar we ook wonen, werken en recreëren. Door gebruik van een combinatie van energiezuinige technieken en CO₂-arme opwekking zal het uiterlijk van woonwijken, industrieterreinen en landelijke gebieden veranderen", aldus het Energierapport. Om deze opgave goed te laten verlopen benadrukt het kabinet de noodzaak van vroegtijdig overleg in elke fase van de besluitvorming, het benutten van gebiedseigen kenmerken van regio's, innovaties en mogelijkheden van meervoudig ruimtegebruik en een heldere rolverdeling tijdens het planproces. Over deze rolverdeling zegt het Energierapport: de verantwoordelijkheid voor het ruimtelijke ordeningsproces ligt vooral bij provincies of gemeenten. Voor participatie van belanghebbenden is de initiatiefnemer primair verantwoordelijk, die hierin samenwerkt met het bevoegd gezag.

2.1.5 Energieagenda

De 'Energieagenda - Naar een CO₂-arme energievoorziening' (ministerie van economische zaken, december 2016) is tot stand gekomen op basis van de 'Energiedialog' die naar aanleiding van het Energierapport is gevoerd. Ook in deze Energieagenda wordt benadrukt dat de energietransitie grote impact heeft op de fysieke leefomgeving en dat deze leidt tot een grote ruimtelijke opgave. Voor het kabinet zijn gebiedskenmerken en gebiedswaarden uitgangspunt voor besluitvorming rond energieplannen en -projecten. "De ruimtelijke inpassing van energieprojecten vindt plaats binnen de kaders van integraal ruimtelijk ontwerp op regionale schaal, waarvoor een participatief besluitvormingsproces gevolgd moet worden." Hierbij wordt het belang van meervoudig ruimtegebruik, functiecombinaties, samenhang met andere gebiedsopgaven en een evenredige verdeling van lasten en lusten onderstreept.

2.1.6 Klimaatakkoord

Op 28 juni 2019 is het Klimaatakkoord door de minister van Economische Zaken en Klimaat aan de Tweede Kamer aangeboden. Het centrale doel van dit Klimaatakkoord is "het terugdringen van de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% ten opzichte van 1990". Het Klimaatakkoord bevat afspraken voor vijf sectoren: elektriciteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik, mobiliteit. Voor elektriciteit is afgesproken dat in 2030 70% van het totale gebruik uit hernieuwbare bronnen afkomstig moet zijn. Daarbij wordt, zoals aangegeven in hoofdstuk 1, uitgegaan van 35 TWh hernieuwbaar opgewekte stroom op land. Bij 'stroom

op land' krijgt de regio een grote rol. Er zijn dertig regio's benoemd die elk uiterlijk eind 2021 een Regionale Energie Strategie (RES) moeten opstellen. De gemeente Wierden is onderdeel van de regio 'Twente', dat samenvalt met het gebied van de 14 Twentse gemeenten. In de RES wordt aangegeven hoe de energietransitie gestalte krijgt. Daarbij moeten de volgende vier ruimtelijke principes worden meegenomen:

- Streef naar zuinig en (zoveel mogelijk) meervoudig ruimtegebruik.
- Breng vraag naar en aanbod van hernieuwbaar opgewekte elektriciteit zoveel mogelijk dicht bij elkaar.
- Combineer opgaven en ga indien nodig over tot uitruilen en herbestemmen.
- Sluit zo goed mogelijk aan bij gebied specifieke ruimtelijke kwaliteit.

In aanvulling op deze principes geeft het Klimaatakkoord aan dat bij de totstandkoming en inpassing van hernieuwbare elektriciteit, de impact op natuur en landschap integraal moet worden meegewogen. Specifieke aandacht wordt gevraagd voor mogelijkheden om natuurelementen te creëren en ecologische knelpunten op te lossen.

2.1.7 Conclusie

Het planvoornemen sluit aan bij de wens van het Rijk om decentrale opwekking van hernieuwbare energie te faciliteren (SVIR, nationaal belang twee). Daarbij wordt rekening gehouden met de gevolgen van de aanleg van het zonnepark voor de waterhuishouding, het milieu en het cultureel erfgoed (SVIR, nationaal belang derden). Deze aspecten komen in hoofdstuk 4 aan bod. Dat er sprake is van voldoende behoefte aan het zonnepark (eis uit SVIR) is gebleken uit hoofdstuk 1. De elektriciteit die wordt opgewekt binnen het projectgebied is bedoeld voor het recreatiepark.

In het Energierapport en de Energieagenda vraagt het Rijk aandacht voor een goede ruimtelijke en maatschappelijke inpassing van energieopgaven. In hoofdstuk 3 en 5 wordt ingegaan op deze aandachtspunten. Hieruit blijkt dat het zonnepark goed is ingepast binnen het plaatselijke landschap en dat er met omwonenden is gesproken.

Er is tenslotte ook rekening gehouden met de belangrijkste afspraken uit het Klimaatakkoord. Aan het principe van zuinig en meervoudig ruimtegebruik wordt tegemoet te komen door het zonnepark te situeren op een in onbruik geraakt helofytenfilter. Er wordt dus geen nieuw ruimtebeslag binnen het buitengebied gecreëerd. Door diverse inrichtingsmaatregelen wordt de biodiversiteit bevorderd. Vraag en aanbod van hernieuwbaar opgewekte elektriciteit blijven dicht bij elkaar doordat de elektriciteit wordt afgezet in het recreatiepark. Tenslotte is bij het ontwerp voor het zonnepark rekening gehouden met de bestaande gebiedskwaliteiten en wordt er qua 'natuur', zoals gezegd, een meerwaarde gecreëerd (zie hoofdstuk 3 en 4).

2.2 Provincie

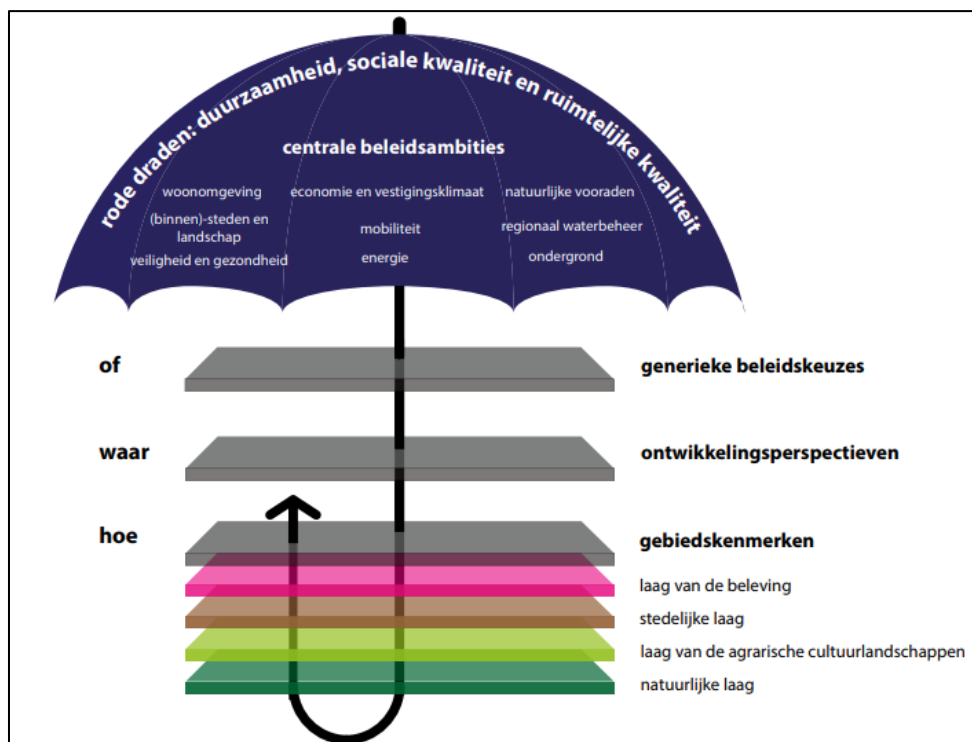
2.2.1 Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie Overijssel 2017 (geconsolideerd dd. 13 november 2019) is de provinciale visie voor de fysieke leefomgeving en heeft een wettelijke basis in het omgevingsrecht (straks: Omgevingswet). In de Omgevingsvisie gaat de provincie uit

van negen centrale beleidsambities. Eén daarvan is 'energie'. Alle beleidsambities worden benaderd vanuit de drie 'rode draden': duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit en sociale kwaliteit. *Of* de provincie een initiatief ondersteunt hangt af van haar 'generieke beleidskeuzes'. *Waar* initiatieven zijn toegestaan wordt bepaald door de 'ontwikkelingsperspectieven'. *Hoe* deze initiatieven vorm moeten krijgen is afhankelijk van de 'gebiedskenmerken'. Afbeelding 2.1 vat deze werkwijze schematisch samen.

Grote thema's

De provincie ziet verschillende veranderingen op zich afkomen. Er worden vier 'grote thema's' benoemd: klimaat, energie, regionale economie en natuur. De eerste twee thema's hangen sterk samen. "Mede door de klimaatverandering dringt het besef door dat verduurzaming noodzakelijk is. In toenemende mate erkennen we dat we op een andere manier naar onze samenleving en economie moeten kijken en naar hoe we die anders moeten organiseren. Efficiënter en zorgvuldiger omgaan met energie, grondstoffen en natuurlijke hulpbronnen staat daarbij centraal", aldus de Omgevingsvisie. Overijssel is voor haar huidige energievoorziening nog grotendeels afhankelijk van fossiele brandstoffen. Er is een transitie nodig naar (vooral) decentrale opwekking van hernieuwbare energie, hergebruik van grondstoffen en energie-efficiëntie. De provincie wil een belangrijke rol spelen bij de ruimtelijke keuzen die hiermee samenhangen en het bij elkaar brengen van partijen.

Afbeelding 2.1 Uitvoeringsmodel Omgevingsvisie

Duurzaamheid

Eén van de 'rode draden' is, zoals gezegd, duurzaamheid. De provincie hanteert hiervoor de volgende definitie: "duurzame ontwikkeling voorziet in de behoefte van de huidige generatie, zonder voor toekomstige generaties de mogelijkheden in

gevaar te brengen om ook in hun behoeften te voorzien.” Er zijn vier ambities geformuleerd die de koers bepalen van de provinciale sturing op duurzaamheid. Dit zijn:

1. Een klimaatbestendig Overijssel;
2. Een duurzame energiehuishouding;
3. Kringlopen sluiten, ofwel: toegroeien naar een circulaire economie;
4. Beter benutten van ruimte, bestaande bebouwing en infrastructuur.

Voor onderhavig planvoornemen is met name ambitie 2 van belang.⁸ De provincie hanteert hiervoor het motto: ‘hernieuwbare energie voor iedereen beschikbaar en betaalbaar’. In 2023 moet 20% van de energiebehoefte uit hernieuwbare bronnen (zoals zon, wind, biomassa, bodem) afkomstig zijn. De ambitie voor 2030 ligt op 30%. Om dit te bereiken gaat de provincie ondernemers, bewoners en organisaties stimuleren te investeren in het efficiënter gebruik van energie, de opwekking van hernieuwbare energie en het aanpassen van de energie-infrastructuur. De provincie ziet onder meer toekomst in initiatieven waarbij de energieopgave vanzelfsprekend verbonden wordt met andere (regionale) opgaven en ambities. Hierbij wordt bijvoorbeeld gedacht aan de herstructurering van woon- en werklocaties, herbestemming van cultureel erfgoed en uitbreiding en vernieuwing van agrarische bedrijven.

Zonne-energie

Het vergroten van het aandeel hernieuwbare energie is noodzakelijk om het gebruik van fossiele brandstoffen terug te dringen (en de CO₂-uitstoot die hiermee samenhangt). De provincie vindt het belangrijk dat iedereen hieraan een bijdrage levert. Om dit mogelijk te maken worden bewoners en ondernemers gestimuleerd om:

- hernieuwbare energie toe te passen en de opwekking hiervan op eigen terrein of in grootschaliger projecten mogelijk te maken;
- lokale initiatieven te starten om samen te werken aan de opwekking van hernieuwbare energie;
- te innoveren op het gebied van energieopwekking.

Installaties voor de opwekking van zonne-energie acht de provincie onmisbaar om de doelstelling voor de toepassing van hernieuwbare energie te kunnen halen. Uit het oogpunt van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik dienen zonnepanelen en andere vormen van opwekking van zonne-energie zoveel mogelijk gecombineerd te worden met andere functies, bij voorkeur met bebouwing. De Overijsselse zonneladder is hierbij een belangrijk hulpmiddel (zie paragraaf 2.2.4). De provincie voorziet echter dat op korte termijn - gelet op technische en fiscale beperkingen - slechts een deel van de opgave voor zonne-energie binnen bebouwd gebied kan worden gerealiseerd. Daarom wordt de mogelijkheid geboden om in de ‘Groene Omgeving’ tijdelijke zelfstandige opstellingen van zonnepanelen mogelijk te maken.

Toetsing projectgebied

Er zijn zestien kaarten bij de Omgevingsvisie opgenomen. De kaart ‘Gebiedsspecifieke beleidskeuzes (Of)’ geeft geen aandachtspunten voor het projectgebied aan.

⁸ Zie ook paragraaf 2.1.7 waar wordt ingegaan op zuinig en multifunctioneel ruimtegebruik (ambitie 4).

Op de kaart 'Ontwikkelingsperspectieven (Waar)' is het projectgebied aangeduid als 'Wonen en werken in het kleinschalige mixlandschap'. Dit ontwikkelingsperspectief richt zich op "het in harmonie met elkaar ontwikkelen van de functies in het buitengebied." Opwekking van hernieuwbare energie krijgt ruimte binnen dit ontwikkelingsperspectief, onder de voorwaarde van zorgvuldige inpassing in het kleinschalige landschap. De kaarten 'Gebiedskenmerken Natuurlijke Laag (Hoe)' en 'Gebiedskenmerken Laag van het agrarisch cultuurlandschap (Hoe)' geven aan dat het projectgebied tot de deelgebieden 'dekzandvlakte en ruggen' respectievelijk 'jonge heide- en broekontginningslandschap' behoren. De kaarten 'Woonomgeving' en 'Economie en vestigingsklimaat' delen het projectgebied in bij 'verspreide woonbebouwing' en bij 'landbouw'. De kaart 'Natuur' geeft aan dat het projectgebied (evenals delen van het recreatiepark zelf) tot het 'Open grasland Weidevogelbeheer niet-kritische soorten' behoort. Tenslotte blijkt uit de kaart 'Regionaal Waterbeheer & Functiekaart Water' dat het projectgebied onderdeel is van het 'Grondwaterlichaam Zand Rijn-Oost'. Op de overige bijlagekaarten van de Omgevingsvisie zijn geen (specifieke) waarden of knelpunten voor het projectgebied vermeld.

2.2.2 Omgevingsverordening

In de Omgevingsverordening Overijssel 2017 (geconsolideerd dd. 13 november 2019) is het beleid uit de Omgevingsvisie Overijssel 2017 vertaald naar regels. Voor onderhavig planvoornemen zijn met name de regels met betrekking tot het onderwerp 'zonne-energie' van belang. In artikel 2.1.8.2 is bepaald dat een ruimtelijk plan kan voorzien in de realisatie van een "zelfstandige opstelling van zonnepanelen" (lid 1), mits "de maatschappelijke meerwaarde is aangetoond én is aangetoond dat het verlies van ecologische en/of landschappelijke waarden in voldoende mate wordt gecompenseerd door investeringen ter versterking van de ruimtelijke kwaliteit in de omgeving" (lid 2). De criteria voor maatschappelijke meerwaarde zijn (lid 3):

- a. de mate waarin sprake is van meervoudig ruimtegebruik;
- b. maatregelen die getroffen worden om de impact op de omgeving te beperken en/of te compenseren;
- c. de mate waarin wordt aangesloten op de karakteristieken van het gebied;
- d. de bijdrage die geleverd wordt aan maatschappelijke doelen.

In aanvulling op lid 2 geldt voor nieuwe ontwikkelingen die plaatsvinden binnen het ontwikkelingsperspectief 'Ondernemen met Natuur en Water' en die niet zijn aangeduid als 'Natuurnetwerk Nederland', dat de betreffende compensatie gericht dient te zijn op versterking van de kwaliteit van natuur, water en landschap (lid 4). De extra investering in ruimtelijke kwaliteit die gevraagd wordt kan gezien worden als een bijzondere vorm van de zogeheten 'Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving'.⁹ In de balans tussen ontwikkeling en kwaliteitsinvestering mag echter rekening gehouden worden met het feit dat een zonnepark alleen tijdelijk in gebruik is. Aan de andere kant, aldus de provincie, geldt dat er sprake is van langdurige impact op de omgeving omdat het tijdelijke gebruik een periode van maximaal 25 jaar kan beslaan.

Ter plaatse van het zonnepark worden weliswaar geen functies gecombineerd, maar er is wel sprake van hergebruik. Het betreft een in onbruik geraakt

⁹ Uit artikel 2.1.6.2 blijkt dat de 'Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving' zelf niet van toepassing is op zonneparken.

helofytenfilter. De herinvulling zonnepark en de inzet om dit park tevens een ecologische functie te geven (zie paragraaf 4.9) sluiten aan bij de principes van zuinig en meervoudig ruimtegebruik (ad. a). Voorop staat dat de aanleg van het zonnepark niet leidt tot nieuw ruimtebeslag binnen het buitengebied. In hoofdstuk 3 en 4 van deze ruimtelijke onderbouwing wordt ingegaan op de (landschappelijke) inpassing van het zonnepark en de wijze waarop rekening is gehouden met aanwezige gebiedskarakteristieken (ad. b en c). Het projectgebied ligt niet in het ontwikkelingsperspectief 'Ondernemen met Natuur en Water' en 'Natuurnetwerk Nederland' (ad. D). Het initiatief sluit daarmee aan bij artikel 2.1.8.2 van de Omgevingsverordening.

Toetsing projectgebied

Op de negentien kaarten die deel uitmaken van de Omgevingsverordening zijn de volgende aandachtspunten voor het projectgebied en de directe omgeving aangegeven:

- Gebiedskenmerken Natuurlijke laag (Hoe): *dekzandvlakte en ruggen*. Ontwikkelingen moeten bijdragen aan het zichtbaar en beleefbaar maken van hoogteverschillen en het watersysteem. Daarnaast is de (strekkings)richting van het landschap, gevormd door de afwisseling van beekdalen en ruggen, uitgangspunt;
- Gebiedskenmerken Laag van het agrarisch cultuurlandschap (Hoe): *jonge heide- en broekontginningslandschap*. Ontwikkelingen moeten bijdragen aan behoud en versterking van de dragende lineaire structuren van lanen, bosstroken en waterlopen en ontginningslinten met erven en kenmerkende ruimtematen.
- Natura 2000-herstelmaatregelen: er geldt een *vrijstelling van de vergunningplicht voor gebiedsbescherming m.b.t. uitvoeren van Natura 2000-herstelmaatregelen*.
- Glastuinbouwlocaties: *glastuinbouw niet toegestaan*.
- Drinkwatervoorziening en grondwaterbescherming: *intrekgebied*. Er zijn alleen functies toegestaan die harmoniëren met de functie van drinkwatervoorziening.
- Windturbines: *windturbines onder voorwaarden toegestaan*.
- Recreatie: *mogelijkheden voor nieuwe recreatiewoningen onder voorwaarden*.
- Waterkeringen en peilbesluiten: *regionale verdringingsreeks onttrekking Twentekanal/Overijsselse Vecht en Weidevogelleefgebieden*. In geval van (dreigend) watertekort kunnen aan dit gebied beperkingen aan het watergebruik worden opgelegd. Bij peilbesluiten wordt het belang van de instandhouding en de versterking van gunstige omgevingskwaliteiten voor weidevogels betrokken.
- Tijdelijke geitenstop: *verbod op nieuwvestiging en uitbreiding van geitenhouderijen*.

De overige kaarten van de Omgevingsverordening ('Gebiedskenmerken Stedelijke Laag (Hoe)', 'Gebiedskenmerken Laag van de beleving (Hoe)', 'Nationale Landschappen in Overijssel', 'Natuurnetwerk Nederland', 'Deelgebieden NNN', 'Watergebiedsreserveringen', 'Externe Veiligheid', 'Provinciale wegen en vaarwegbeheer' en 'Luchthavens') geven geen waarden of belemmeringen voor het projectgebied aan.

2.2.3 Nieuwe Energie Overijssel

In het kader van het programma Nieuwe Energie Overijssel werkt de provincie samen met enkele strategische partners aan de ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn. Op 1 februari 2017 is het Uitvoeringsprogramma 2017-2023 door Provinciale Staten vastgesteld. Daarin is aangegeven dat de energievraag in 2023 met 6% moet zijn afgenomen. Van het resterende energieverbruik moet dan 20% uit duurzame bronnen afkomstig zijn.¹⁰ Voor wat betreft hernieuwbare energieopwekking is de inzet een vergroting van de capaciteit naar circa 20 PJ in 2023, waarvan meer dan 10 PJ in de vorm van biomassa en 2 PJ door zonnepanelen. Het Uitvoeringsprogramma houdt rekening met verschillende toekomstscenario's. In afbeelding 2.2 is een mogelijke energiemix voor het jaar 2023 aangegeven met 400-600 ha aan zonneparken. Naast energiebesparing en hernieuwbare energieopwekking maakt het Uitvoeringsprogramma zich sterk voor: verduurzaming van industrie en bedrijven; duurzame mobiliteit; vergroten van de realisatiekracht van lokale initiatiefgroepen; toekomstbestendige (energie)infrastructuur en warmte; innovatieve ontwikkelingen.

Energievorm		Opwekking 2015	Opwekking 2023 scenario	Voorbeelden voor uitvoering
Wind	Elektriciteit	0,3	1,4	3-4 turbines extra als bij Deventer (ca 95,5 MW totaal)
Zon	Elektriciteit + Lage (en Hoge) Temperatuurwarmte	0,5	1,9	300-400 ha op particuliere/ bedrijfsdaken en 400-600 ha in veldopstellingen
Bio-energie	Elektriciteit + Lage en Hoge Temperatuurwarmte	6,2	10,5	Meer productie bij bio-energiecentrale Twence + houtketels en monovergisters
Bodem	Lage Temperatuurwarmte	0,5	2,4	4 projecten geothermie 200 WKO's
Biobrandstoffen	Transport brandstoffen	1,5	2,4	Percentage bijmenging gestegen naar 10%
Overige		0,7	1,6	Restwarmtebenutting, warmtepompen
Totaal		9,7 PJ	20,2 PJ	

Afbeelding 2.2 Mogelijke energiemix in 2023 (bron: Uitvoeringsprogramma 2017-2023)

2.2.4 Handreiking kwaliteitsimpuls zonnevelden

Voor alle nieuwe en grootschalige ontwikkelingen in de Groene Omgeving van Overijssel (buitengebied) geldt dat een goede ruimtelijke inpassing verplicht is. Naast deze zogeheten 'basisinspanning' kan het zijn dat er aanvullende kwaliteitsprestaties nodig zijn. Dat geldt in ieder geval voor de aanleg van zonneparken. In de Handreiking Kwaliteitsimpuls Zonnevelden (vastgesteld dd. 28 februari 2017) worden initiatiefnemers en gemeenten geholpen om, samen met omwonenden en andere belanghebbenden, een goede balans te bepalen tussen de ruimte voor ontwikkeling en de mate van aanvullende kwaliteitsprestaties. Hiervoor wordt aangesloten bij het uitvoeringsmodel uit de Omgevingsvisie Overijssel 2017 (zie paragraaf 2.2.1 en afbeelding 2.1) waarin de stappen *of*, *waar* en *hoe* centraal staan. Daarnaast speelt de Overijsselse zonneladder een belangrijke rol. Deze ladder geeft de voorkeursvolgorde aan voor het opwekken van zonne-energie en bestaat uit twee treden:

¹⁰ "In 2015 werd in Overijssel ongeveer 9,7 PJ opgewekt uit hernieuwbare bronnen...Om de ambities van het programma Nieuwe Energie Overijssel te halen, is [...] een verdubbeling nodig van de hoeveelheid hernieuwbare energie" (blz. 28).

- Trede 1: in bestaand bebouwd gebied op daken, dan wel in bestaand bebouwd gebied op bedrijventerreinen en braakliggende gronden, dan wel in de Groene Omgeving op bestaande bouwvlakken;
- Trede 2: aanvullend in de Groene Omgeving, niet zijnde natuur.

De provincie verwacht dat op termijn veldopstellingen van zonnepanelen in de Groene Omgeving niet meer nodig zijn, omdat innovatie en prijsdaling ertoe zullen leiden dat zonnepanelen kunnen worden verwerkt in gevelbekleding, beglazing en andere producten. Hierom wordt de aanleg van zonnevelden alleen toestaan als tijdelijk (mede)gebruik. De maximale termijn is op 25 jaar gesteld. Om te voorkomen dat er na het beëindigen van de termijn risico op planschade en handhavingsproblemen ontstaan, worden gemeenten geadviseerd om de zonnevelden mogelijk te maken met een projectomgevingsvergunning. De geldende bestemming blijft dan gehandhaafd, zodat duidelijk is wat is toegestaan als het zonneveld is opgeruimd.

Voor alle ontwikkelingen in de Groene Omgeving geldt, zoals gezegd, dat een goede ruimtelijke inpassing verplicht is (basisinspanning). Aanvullende kwaliteitsprestaties kunnen nodig zijn. Om dit te toetsen zijn in de Handreiking drie vragen opgenomen:

1. Is de ontwikkeling ‘gebiedseigen’ of ‘gebiedsvreemd’?
2. Wat is de schaal van de ontwikkeling en de impact op de omgeving?
3. Dient het initiatief een eigen belang of ook maatschappelijke belangen?

Hoe groter de impact op de omgeving, hoe meer er gecompenseerd moet worden met investeringen in ruimtelijke kwaliteit. De Handreiking werkt dit uit voor twaalf ontwerpprincipes, waarbij steeds is aangegeven wat de basisinspanning is en wat aanvullende kwaliteitseisen zijn. De ontwerpprincipes zijn: aansluiten op karakteristieken van het gebied; aansluiten op omgeving; creëren van randen met ruimtelijke kwaliteit; eenvoudige poorten en hekwerken; logische opstelling panelen; eenvoudige transformator- en bijgebouwen; bijdragen aan een duurzame energiehuishouding; beter benutten van ruimte, bestaande bebouwing en infrastructuur; bijdragen aan natuur- en biodiversiteit; bijdragen aan een klimaatbestendig Overijsel; sluiten van kringlopen (circulaire economie); Overijssels ‘noaberschap’ en participatie.

2.2.5 Conclusie

Onderhavig planvoornemen sluit aan bij het provinciale beleid in de zin dat het bijdraagt aan de doelstelling om in 2023 het aandeel hernieuwbare energie binnen het totale verbruik op 20% te brengen. Daarnaast wordt voldaan aan de specifieke eisen die in de Omgevingsverordening zijn gesteld: het projectgebied wordt na de exploitatietermijn van maximaal 25 jaar weer in de oorspronkelijke staat teruggebracht, waarbij elementen van landschappelijke of natuurlijke waarde behouden blijven. Eerder is al geconstateerd dat eveneens voldaan wordt aan de voorwaarden die in artikel 2.1.8.2 van de Omgevingsverordening aan zonneparken gesteld worden.

Er is geen sprake van verlies van landschappelijke en/of ecologische waarden. Uit het ecologisch onderzoek is juist gebleken dat het zonnepark een meerwaarde in dit opzicht kan creëren (zie verder hoofdstuk 4). Ook de plaatselijke structuren van het jonge heide- en broekontginningslandschap worden niet aangetast (zie hoofdstuk 3). Daarnaast voldoet het parkontwerp aan de principes uit de Kwaliteitsimpuls Zonnevelden. Aan de eis om de zonneladder zo veel mogelijk toe te passen, wordt

ook voldaan. Er is sprake van hergebruik van een voormalig helofytenfilter zodat de aanleg van het zonnepark niet leidt tot nieuw ruimtebeslag binnen het buitengebied.

2.3 Gemeente

2.3.1 Landschapsonwikkelingsplan

Het Landschapsonwikkelingsplan Gemeente Wierden (LOP, vastgesteld dd. april 2008) is het landschappelijk beleidskader voor beheer en ontwikkeling van het buitengebied. De centrale vraagstelling van het LOP is: "Hoe kunnen we sturing geven aan, en een landschappelijk kader bieden voor nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied van de gemeente Wierden, op een zodanige wijze dat de landschappelijke kwaliteiten behouden en versterkt worden?" Deze vraag is uitgewerkt in drie doelen:

1. Het behouden en bewerken van de landschappelijke (kern)kwaliteiten;
2. De diversiteit en herkenbaarheid van de verschillende landschappen behouden en versterken;
3. Uitgaan van een ontwikkelingsgerichte benadering.

Het LOP onderscheidt 13 deelgebieden binnen de gemeente Wierden. Dit is gebaseerd op landschapkenmerken, beleid, kwaliteit en ontwikkelingen. Het projectgebied is onderdeel van de 'Rug van Hoge Hexel'. In algemene zin is de ambitie voor dit oude cultuurlandschap: "herstel, versterking en vernieuwing van het landschap en behoud van natuur-, landschaps- en cultuurhistorische waarden" (zie verder afbeelding 2.3 voor nadere gebiedsinformatie). Op de detailkaarten van het LOP zijn geen specifieke kwaliteiten of aandachtspunten voor het projectgebied aangegeven.

Kenmerken	- Noord-zuid gerichte stuwwal. - Halfopen landschap met een afwisseling van bossen, lanen, bomenrijen, erfbeplantingen, akkers en weilanden. - Enkele buitenplaatsen en recreatiegebieden.
Kwaliteiten	- Glooiende hellingen, grote hoogteverschillen. - Fraaie vergezichten en zichtlijnen naar lagere gebieden. - Rust en ruimtelijkheid. - Afwisseling van bossen en open ruimten. - Herkenbare es nabij Hoge Hexel. - Oude kern Hoge Hexel en historische boerderijen.
Ontwikkelingen	- In het verleden toename perceelsgrootte en bossen door ruilverkavelingen. - Recenter toename van recreatiecentra.
Kansen	- Benutten van landschappelijke kwaliteiten ter versterking van toerisme, recreatie en wonen. - Potentieel aantrekkelijk gebied voor landelijk wonen en landgoederen. - Versterken positie van grondgebonden landbouw. - Vasthouden van water in de grond.
Bedreigingen	- Relatief kleinschalige structuur weinig geschikt voor grootschalige landbouw. - Verdwijnen vergezichten door verdichting van gebied. - Afname stilte en rust wanneer functies als landelijk wonen en landgoederen toenemen.
Opgaven LOP	- Behoud van de afwisseling van open en besloten delen (bossen/landgoederen). - Behoeden voor verdichting. - Verscherpen van de ruimtelijke contrasten/overgangen naar de naastgelegen open gebieden. - Versterking van beleving hoogteverschillen en van fraaie vergezichten (behouden en versterken zichtlijnen/zichtrelaties). - Behoud (door ontwikkeling) van historische erven. - Behoud karakteristieke openheid en steilranden van es bij Hoge Hexel.

Afbeelding 2.3 Deelgebied 'Rug van Hoge Hexel' (bron: LOP, blz. 15)

2.3.2 Structuurvisie

Op 5 oktober 2010 is de Structuurvisie Wierden vastgesteld. Het is een visie op de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente tot 2030. De ambitie is: “een actieve en zelfbewuste gemeente zijn, die kwaliteit hoog in het vaandel heeft en die onderneemt.” Klimaatverandering, decentrale energieopwekking en toename van de elektriciteitsproductie ziet de gemeente als belangrijke trends met ruimtelijke gevolgen. Wat dit concreet betekent voor deelgebieden in de gemeente, is niet aangegeven in de structuurvisie. Het projectgebied is op de kaart ‘Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie’ aangeduid als ‘Agrarisch gebied’. Daarbij zijn geen belemmeringen benoemd.

2.3.3 Duurzame Energie 2011-2020

In 2011 heeft de gemeente Wierden de beleidsnota ‘Duurzame Energie’ voor de periode 2011-2020 vastgesteld. Hierin zijn doelstellingen opgenomen en een aantal beleidssporen om de opwekkingscapaciteit te stimuleren. Eén van die beleidssporen is ‘het creëren van een gunstig vestigingsklimaat voor duurzame energie’. Eind 2015 is de beleidsnota geëvalueerd. Daaruit is naar voren gekomen dat bij een gelijkblijvend tempo het aandeel hernieuwbare energie in 2020 niet boven de 8,3% uitkomt. Als belangrijke oorzaak is aangegeven dat er nog geen grootschalige grondgebonden zonneparken binnen de gemeente gerealiseerd zijn. De gemeente heeft in augustus 2017 haar beleid bijgesteld (vastgelegd in ‘Duurzame Energie in Wierden 2011-2020, met een doorkijk naar 2020-2050’). Op grond van het beleidsspoor ‘Volop zon’ wordt ingezet op een actieve stimulering van zonne-energie, zowel voor zonnepanelen op daken als voor het uitbreiden van het aantal zonneparken. Voor deze zonneparken gaat de gemeente zelf actief lokaal draagvlak verwerven.

2.3.4 Afwegingskader Grootschalige Duurzame Energie

In het Afwegingskader 2019 - Grootschalige Duurzame Energie (versie 7 februari 2019) wordt uitvoering gegeven aan de beleidsnota ‘Duurzame Energie’ en het coalitieprogramma uit 2018, waarin de doelstellingen van deze nota bekrachtigd zijn. Het gaat om het beleidsspoor ‘Volop zon’, dat opwekking van grootschalige energie middels zonneparken wil stimuleren. De gemeente schat in dat er - naast andere energieprojecten - circa 50 hectare aan zonneparken nodig is om de doelstelling te halen om in 2024 20% van het energieverbruik uit hernieuwbare bronnen te halen. De gemeente heeft verschillende beleidsuitgangspunten geformuleerd. Het gaat om:

- Ruimte bieden aan grootschalige duurzame energieopwekking: de gemeente begrenst deze ruimte vooralsnog tot 1% van de totale cultuurgrond (50 ha). Van initiatiefnemers wordt verwacht dat zij de ruimte daarom zo optimaal mogelijk benutten en streven naar een zo hoog mogelijke energieopbrengst per hectare.
- Belang van een goede landschappelijke inpassing, waarbij voldoende afstand wordt gehouden tot aangrenzende woningen.
- Bij voorkeur benutten van onrendabele agrarische gronden en inzetten op multifunctioneel of dubbelgebruik van de grond: de gemeente wijst op ‘meekoppelkansen’, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid, landschap en biodiversiteit.
- Omwonenden vroegtijdig betrekken bij de planvorming van projecten voor grootschalige duurzame energieopwekking.

- Mogelijkheden scheppen voor inwoners om te kunnen participeren en ‘mee-profiteren’. Inwoners moeten kunnen participeren in een project (lokaal eigenaarschap).
- Initiatiefnemers van projecten voor grootschalige duurzame energieopwekking verplichten om financieel bij te dragen aan gebiedsontwikkelingen en/of verdere verduurzaming van de gemeente.
- Overlast van grootschalige duurzame energieopwekking moet worden tegengegaan. Rekening moet worden gehouden met leefbaarheid en gezondheidseffecten. De gemeente vraagt onder meer aandacht voor het aspect ‘schittering’.
- Voor zonneparken worden geen permanente, maar tijdelijke bestemmingswijzigingen afgegeven tot maximaal 25 jaar. Zonneparken moeten ‘terugneembaar’ worden gebouwd.

De gemeente stuurt dus op de landschappelijke en maatschappelijke inpassing van zonneparken. Bij de *maatschappelijke inpassing* gaat het primair om het verkrijgen van draagvlak. Dit speelt zowel op locatieniveau (bijvoorbeeld informeren van de buurt, bieden van mogelijkheden tot participatie, ondersteunen van een lokale energie coöperatie) als op gemeentelijk niveau (bijvoorbeeld bijdragen aan een duurzaamheidsfonds, creëren van ecologische meerwaarde, educatieve kansen benutten). Voor de *landschappelijke inpassing* gelden vier algemene uitgangspunten. Dit zijn:

- De verkavelingsrichting en de maat en vorm van de kavels zijn bepalend voor de vormgeving van het zonnepark.
- De realisatie van het zonnepark gaat niet ten koste van bestaande waardevolle landschapselementen, zoals houtwallen, bosjes, bomenrijen en -singels, solitaire bomen, steilranden en kopjes. Het zonnepark moet aansluiten bij bestaande patronen en structuren in het landschap. In het geval niet kan worden voorkomen dat een landschapselement verdwijnt moet dit element dubbel (200 %) worden gecompenseerd.
- Bij kleine zonneparken op een perceel groter dan 4 hectare moet de landschappelijke inpassing op het perceel zelf plaatsvinden.
- Het zonnepark heeft een eenvoudige hoofdvorm. In kleinschalige landschappen kan een zonnepark bijvoorbeeld bestaan uit meerdere velden, met een landschappelijke geleiding.

Niet alle gebieden zijn geschikt voor zonneparken. Essen, enkele waardevolle kleinschalige landschappen en natuurgebieden worden door de gemeente op voorhand uitgesloten voor de komst van zonneparken. Het projectgebied maakt deel uit van deelgebied ‘Rug van Hoge Hexel’ (zie paragraaf 2.3.1). Dit deelgebied bestaat uit de Groote Esch met daaromheen liggende jonge ontginningen met kleine bos- en heidegebiedjes. “De schaal van dit gebied biedt ruimte voor maximaal 3 kleine zonneparken”, aldus het afwegingskader. In verband met het behoud van zichtlijnen mogen de zonnepanelen niet hoger zijn dan 1,5 meter. In het jonge ontginningenslandschap kunnen verder de volgende typen landschapselementen worden gebruikt voor ruimtelijke inpassing: houtsingels, hagen, sloten en lage wallen (circa 1,5 / 2 m hoog).

Voor alle deelgebieden van het LOP (zie paragraaf 2.3.1) is in het Afwegingskader modelmatig uitgewerkt wat de maximale draagkracht is voor de realisatie van zonneparken. Er wordt onderscheid gemaakt in de volgende drie categorieën van parken:

1. “Zonnevelden op het eigen perceel t.b.v. energievoorziening eigen erf (tot maximaal 0,5 hectare);
2. Kleine zonneparken ter grootte van maximaal 1 kavel, waarbij wij een kavel definiëren als een door wegen, sloten en/of landschapselementen omzoomd perceel is (voor de modelbenadering is uitgegaan van een grootte van circa 4 hectare);
3. Grote zonneparken van 8 hectare of groter (voor de modelbenadering is uitgegaan van 16 hectare groot).”

Het zonnepark binnen het projectgebied valt onder de eerste categorie. Er is sprake van een energievoorziening op eigen grond waarmee recreatiepark De Tolplas van voldoende elektriciteit voorzien kan worden. Dit type zonnepark mag in principe binnen het gehele buitengebied van de gemeente Wierden gerealiseerd worden. Voorwaarde is wel dat dit op of aansluitend bij het eigen erf plaatsvindt en dat dit niet gebeurt op (de restanten van) essen. Voorliggend initiatief voldoet aan deze eisen.

2.3.5 Conclusie

Onderhavig planvoornemen komt tegemoet aan de doelstelling van de gemeente om meer duurzame energie op te wekken (20% van alle gebruikte energie in 2024) en zo de CO₂-uitstoot te beperken. Het plan sluit ook aan bij de geactualiseerde beleidsnota ‘Duurzame Energie’ en het recent opgestelde afwegingskader ‘Grootschalige Duurzame Energie’ waarin de komst van zonneparken actief gestimuleerd wordt. De eisen die de gemeente daarbij stelt aan de maatschappelijke en landschappelijke inpassing, zijn het uitgangspunt geweest voor het proces en parkontwerp dat aan dit plan ten grondslag liggen. Hiervan is verslag gedaan in hoofdstuk 3 en 5.

Er is gekozen voor een parkontwerp dat de plaatselijke cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische kwaliteiten respecteert en waar mogelijk versterkt. Conform het gemeentelijk beleid wordt gestreefd naar een zo optimaal mogelijke benutting van de ruimte. Er is sprake van hergebruik van een voormalig helofytenfilter zodat er geen nieuw ruimtebeslag binnen het buitengebied gecreëerd wordt. Het park zal door de aanwezige beplanting vanaf de openbare weg niet zichtbaar zijn. De paneelhoogte (maximaal 1,5 m) komt niet boven dit groen uit. De specifieke paneelkeuze en -opstelling zorgen er tevens voor dat er geen schittering in de buurt ontstaat. Tenslotte is geborgd dat het park binnen 25 jaar na realisatie weer wordt verwijderd, waarna de gronden opnieuw in agrarisch gebruik zullen worden genomen. Voorliggend plan voldoet daarmee aan alle eisen van het gemeentelijk beleid.

3. Planbeschrijving

3.1 Huidige situatie

Het projectgebied ligt globaal genomen tussen recreatiepark De Tolplas (noorden), de Bekkenhaars(zij)weg (zuiden en oosten) en de Hexelseweg (westen). Direct aansluitend zijn enkel agrarische percelen gelegen. Bedrijven en woningen van derden liggen op ruime afstand. De bebouwing van het dichtstbijzijnde bedrijfsperceel ligt op circa 160 m uit de grens van het projectgebied (Bekkenhaarszijweg 3). Het meest nabijgelegen woonperceel ligt op een afstand van ongeveer 280 m (Hexelseweg 78).

Het projectgebied valt samen met de begrenzing van perceel gemeente Wierden, sectie V, nummer 35 en beslaat een oppervlak van 1,21 hectare. Daarvan kan ongeveer de helft worden ingezet voor de bouw van het zonnepark. De bestaande beplanting biedt goede aanknopingspunten voor de landschappelijke inpassing. Het zonnepark zal vanuit het openbaar gebied en vanaf het recreatiepark niet zichtbaar zijn. De beplanting die in het zuidelijk deel van het projectgebied ligt zal deels verwijderd worden om een aaneengesloten zonnenveld van maximaal 0,5 hectare te kunnen creëren (zie paragraaf 3.2). Dit zal binnen het projectgebied gecompenseerd worden door maatregelen die de biodiversiteit bevorderen (zie paragraaf 4.9).

Afbeelding 3.1 Luchtfoto projectgebied (bron: CycloMedia)

3.2 Toekomstige situatie

In deze paragraaf wordt het zonneparkontwerp toegelicht. Dit ontwerp is tot stand gekomen op basis van een ecologisch onderzoek, een beleidsverkenning en gesprekken met omwonenden. Voordat het parkontwerp wordt besproken, komen hieronder eerst de cultuurhistorische achtergronden en ontwerputgangspunten aan bod.

3.2.1 Cultuurhistorische schets¹¹

Dekzandgronden

Een groot gedeelte van de provincie Overijssel bestaat uit dekzandgronden. Dit zijn door de wind gevormde, reliëfrijke landschappen die na de ijstijden zijn ontstaan. Het zandlandschap wordt gekenmerkt door relatief grote verschillen tussen hoog/droog- en laag/nat-gebied. Deze verschillen liggen soms dicht bij elkaar. Al naar gelang de hoogteligging varieert het vanouds voorkomende bostype. Van winter-eiken-beukenbos op de hoogste delen, tot berken-zomereikenbos en elzen-eikenbos in de lagere delen. In de occupatiegeschiedenis zijn de dekzandgebieden voor het overgrote deel in cultuur gebracht als essenlandschap, oude hoevenlandschap en heideontginningslandschap. Tijdens het in cultuur brengen van deze gronden is veel reliëf verloren gegaan, vooral door egalisaties ten behoeve van de landbouw.

Heide- en broekontginningen

Het projectgebied is, zoals gezegd in paragraaf 2.2.2, onderdeel van het jonge heide- en broekontginningslandschap. De grote oppervlakte aan - voormalige - natte en droge heidegronden was oorspronkelijk functioneel verbonden met het essen- en oude hoevenlandschap; hier werd geweid en werden de plaggen gestoken voor in de stal; in de stal bemeste plaggen dienden als structuurverbeteraar en bemesting voor de akkergronden op de essen. Na de uitvinding van kunstmest ging deze functie verloren en werden deze gronden grotendeels in cultuur gebracht. Aanvankelijk kleinschalig en min of meer individueel door keuterboertjes, later werd de ontginning planmatig en grootschalig aangepakt (tot jaren de zestig van de 20^e eeuw). De grote natte broekgebieden ondergingen een vergelijkbare ontwikkeling.

Daarnaast zijn vanaf 1750 vanuit de landgoederen en buitens ook veel van de voormalige heidegronden voor de jacht en houtproductie bebost. Dit heeft geresulteerd in grote en kleinere landbouwontginningslandschappen en in landschappen van grote boscomplexen en (nooit ontgonnen) heidevelden, zoals op de Sallandse Heuvelrug.

Ten opzichte van het essen- en hoevenlandschap zijn de landbouwontginningen relatief grote open ruimtes, deels omzoomd door boscomplex. Erven liggen als blokken aan de weg geschakeld. Wegen zijn lanen met lange rechtstanden. Vaak zijn het 'inbreidingslandschappen' met rommelige driehoekstructuren als resultaat. Ook sommige recente heringerichte agrarische landschappen worden tot deze categorie gerekend, omdat van het oorspronkelijke landschap niets meer terug te vinden is.

Projectgebied

In afbeelding 3.2 zijn topografische kaarten uit circa 1850, 1900, 1960 en 2018 opgenomen. Op de kaart van 1850 is te zien dat het projectgebied en de omgeving daarvan nog niet in cultuur zijn gebracht. Er is op dat moment nog nauwelijks bebouwing buiten de 'Groot Esch 't Hooge Heksel'. De voorlopers van de Hexelseweg en Bekkenhaarszijweg zijn al wel zichtbaar. De 'Vossebelt', een plaatselijke verhoging in het landschap, markeert de plek van het huidige recreatiepark De Tolplas.

¹¹ Voor deze paragraaf is gebruik gemaakt van de Omgevingsvisie Overijssel 2017 (vastgesteld dd. 12 april 2017).

Rond 1900 bestaan het projectgebied en de omgeving voornamelijk uit vochtige tot natte heidevelden (het Daarlerveld en Witveen). Het landschap is reliëfrijk. De toenmalige 'Bekkenhaars(zij)weg' en 'Hexelseweg' liggen op zandruggen, die plaatselijk 1,5 m tot 4 m hoger liggen dan het aangrenzende landschap. Vanaf de jaren dertig is het reliëf veelal geëgaliseerd bij het verkavelen voor agrarische doeleinden. De verkaveling van de in cultuur gebrachte gronden bestaat uit overwegend lange en smalle noord-zuidgerichte stroken. Dit is goed te zien op de kaart van 1960. Er is in die tijd nog altijd weinig bebouwing rond het projectgebied aanwezig. Dat neemt pas vanaf de zeventig flink toe, als ook een begin wordt gemaakt met de ontwikkeling van recreatiepark De Tolpas. De kaart van 2018 maakt een grote sprong qua landschapsbeeld. Het landschap is meer open en grootschalig van karakter. Er is veel bebouwing bijgekomen, maar ook het aantal bospercelen is sterk toegenomen. Recreatiepark De Tolpas is in meerdere fases uitgebreid tot de huidige parkomvang. Wat verder opvalt is dat de infrastructuur vrijwel overal is opgewaard. Het helofytenfilter binnen het projectgebied is aangelegd omstreeks 1996.

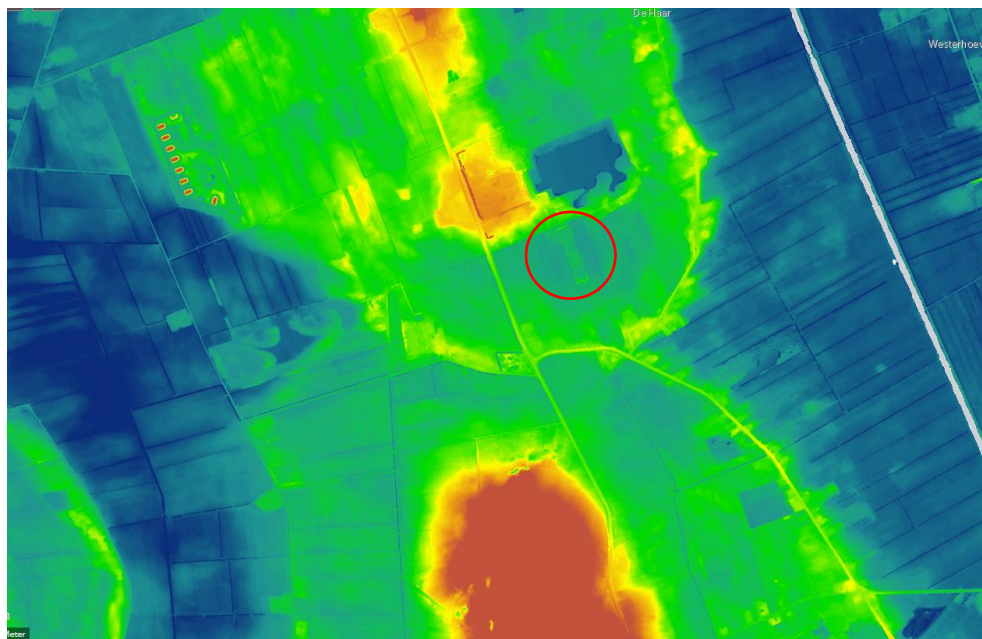
Afbeelding 3.2 Het projectgebied in v.l.n.r. 1850, 1900, 1960 en 2018 (bron: topotijdsreis.nl)

3.2.2 Uitgangspunten voor het parkontwerp LOP

Zoals aangegeven in paragraaf 2.3.1 maakt het projectgebied op grond van het Landschapsontwikkelingsplan Gemeente Wierden (LOP) deel uit van de 'Rug van Hoge Hexel'. Het betreft hier een noord-zuid gerichte stuwwal die op de hoogtekaart goed zichtbaar is (zie afbeelding 3.3). Het projectgebied ligt tussen deze stuwwal en het relict van de 'Vossebelt'¹² in, binnen een relatief laag gelegen terrein. De gebiedskwaliteiten die het LOP benoemt voor de 'Rug van Hoge Hexel' zijn niet binnen het projectgebied herkenbaar aanwezig. Wel draagt dit gebied, door de aanwezige beplanting, in zekere zin bij aan de afwisseling van besloten en open ruimten.

Ecologie

Uit het ecologisch onderzoek is naar voren gekomen dat het projectgebied waardevol is. Het gebied heeft veel potentie als habitat voor onder meer marterachtigen, vleermuizen, vlinders, insecten en amfibieën. De voormalige functie van helofytenfilter heeft bijgedragen aan een vochtig milieu waarvan deze soorten, na het nemen van enkele gerichte maatregelen, sterk kunnen profiteren. De inrichting en het beheer van het zonnepark worden hierop afgestemd zodat er als het ware een 'eco-zonnepark' ontstaat. In het onderstaande en in paragraaf 4.9 wordt nader ingegaan op het ecologisch onderzoek en de vertaling daarvan naar het beheer en parkontwerp.

Afbeelding 3.3 Hoogtekaart (bron: Actueel Hoogtebestand Nederland)

Multifunctionaliteit

Multifunctionaliteit speelt eveneens een rol binnen onderhavig project, in de zin dat de panelen geplaatst worden op een voormalig helofytenfilter. De aanleg van het zonnepark leidt dus niet tot nieuw ruimtebeslag binnen het buitengebied. Verder zal het zonnepark, zoals gezegd, een belangrijke ecologische functie gaan vervullen.

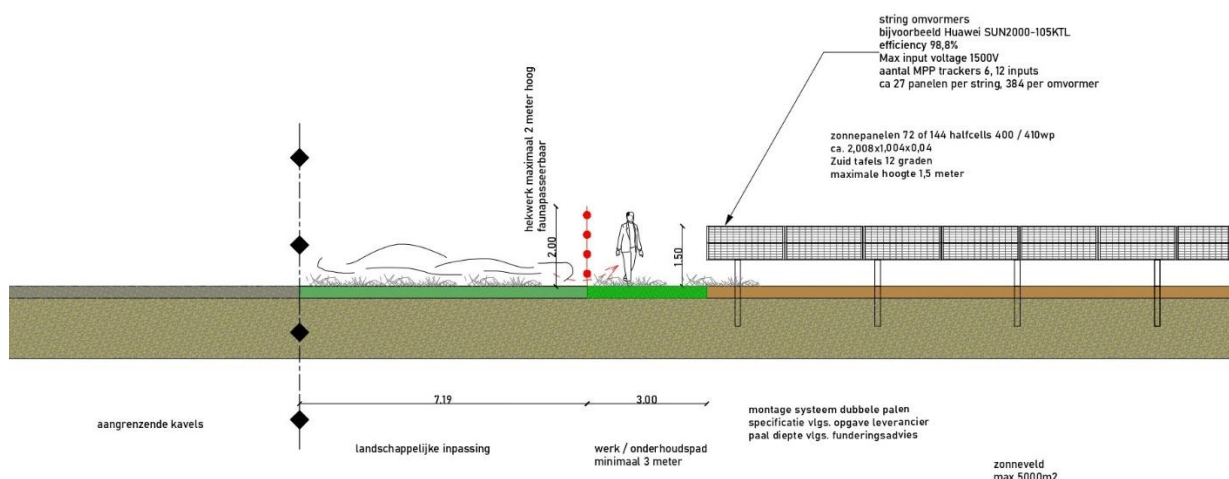
¹² Zie paragraaf 3.2.1.

3.2.3 Parkontwerp

Aan het slot van dit hoofdstuk is een afbeelding van de landschappelijke inpassing van het zonnepark opgenomen (hierna: 'parkontwerp'). Een grotere versie van dit parkontwerp, inclusief enkele dwarsdoorsneden, is toegevoegd als bijlage aan dit rapport.

Het zonnepark is omgegeven door opgaande beplanting die de panelen deels aan het zicht onttrekken. De inpassing is gericht op het verder aanvullen van deze beplanting zodat er een groene afscherming ontstaat. Daarmee wordt tegelijkertijd de beplanting gecompenseerd die binnen het zuidelijke deel en langs de rand (deels) wordt gerooid. Dit rooien is noodzakelijk om een aaneengesloten paneelveld en voldoende bezonning te kunnen creëren. Per saldo zal het oppervlak aan 'groen' afnemen. De ecologische waarde van de te handhaven beplanting en van het totale projectgebied neemt door gerichte maatregelen juist toe. Zie het 'plan voor beplanting, beheer en biodiversiteit' dat hierna wordt besproken en paragraaf 4.9.

De zuid- en westkant van het projectgebied krijgen een brede landschappelijke zone van circa 5-7 m. Het zonnepark grenst aan deze zijden aan het openbaar gebied, hetgeen om een stevige landschappelijke inpassing vraagt. De oostzijde van het projectgebied is niet of nauwelijks zichtbaar vanaf het openbaar gebied vanwege de grote afstand tot de Bekkenhaars(zij)weg en de aanwezigheid van een breed bosperceel. Hier kan volstaan worden met een beukenhaag die de panelen afschermen. Hoogopgaande beplanting aan deze zijde van het projectgebied zou tevens leiden tot onvoldoende bezonning en daarmee een te lage paneelopbrengst.

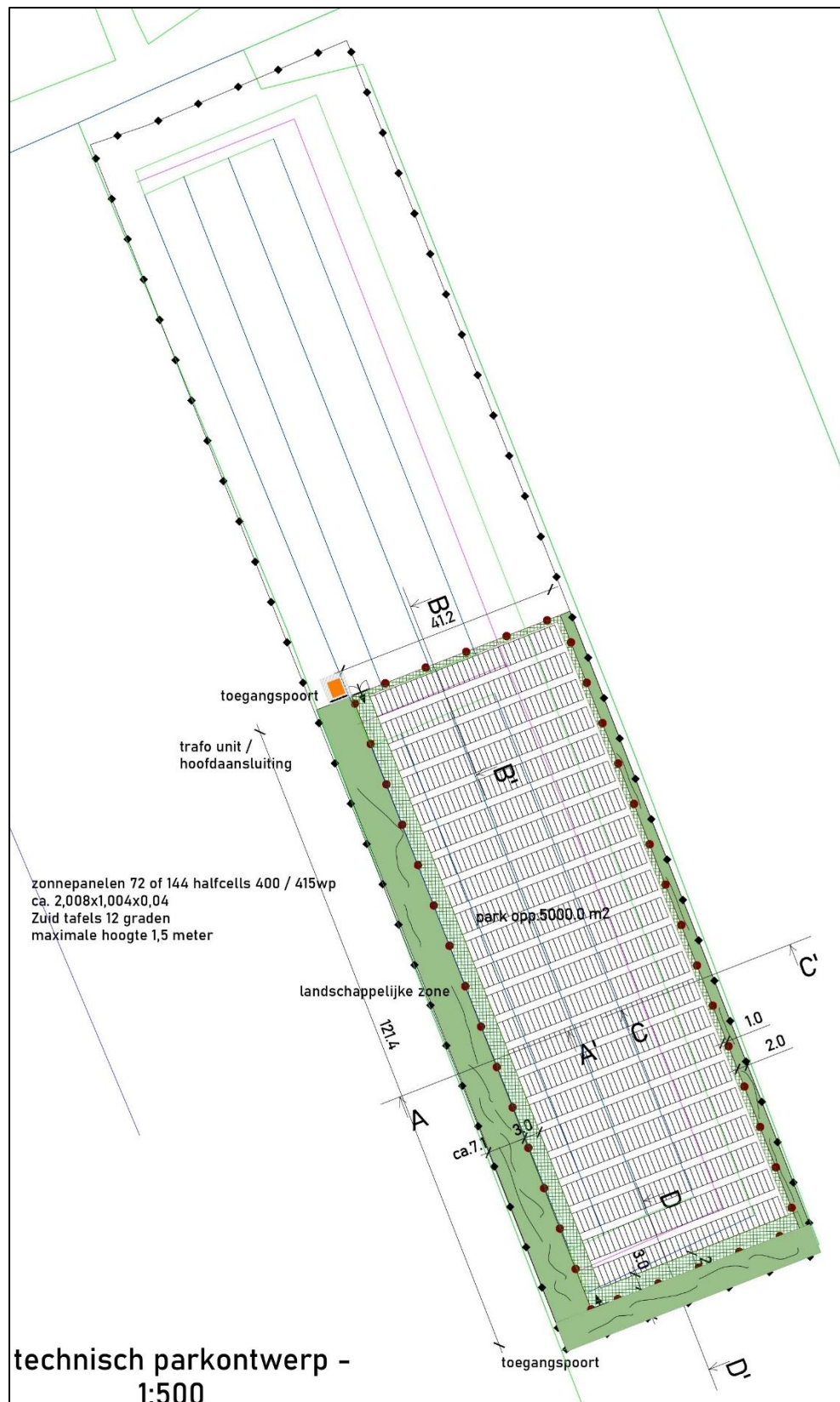
Afbeelding 3.4 Dwarsdoorsnede west-oost (bron: Algebra Ingenieurs)

Het zonnepak bestaat uit panelen met een zuidelijke oriëntatie. Rondom het zonnepark komt een onderhoudspad van circa 3 m. Daaromheen wordt een (zoogdier-vriendelijk) hekwerk geplaatst, met aan de noord- en zuidzijde een toegangspoort. Het hekwerk is niet zichtbaar vanaf de buitenzijde door de aanwezige beplanting. De zonnepanelen komen op tafels te liggen. De hoogte van deze opstelling bedraagt 1,5 m. De ruimte tussen de panelen is circa 1,45 m zodat er voldoende zonlicht doorgelaten wordt, wat het bodemleven gezond houdt en mogelijkheden biedt

voor vegetatie. Verder zal er aan de noordkant van het zonnepark een trafohuisje komen.

Het parkontwerp is uitgewerkt in een 'plan voor beplanting, beheer en biodiversiteit'. Daaruit blijkt dat er bijvoorbeeld struweel wordt aangelegd voor vlinders, marterachtigen en amfibieën. Een andere maatregel is het gedeeltelijk vernatten van het projectgebied met het oog op het plaatselijke insectenleven. Daarmee neemt ook de waarde van dit gebied voor foeragerende vleermuizen toe. Het 'plan voor beplanting, beheer en biodiversiteit' is opgenomen als bijlage bij onderhavig rapport.

Na de exploitatietermijn van 25 jaar worden alle panelen en bijbehorende installaties verwijderd, waarna het projectgebied in de huidige staat wordt teruggebracht. Dit wordt vastgelegd in een anterieure overeenkomst tussen initiatiefnemer en gemeente.

Afbeelding 3.5 Parkontwerp (bron: Algebra Ingenieurs)

4. Omgevingsaspecten

4.1 m.e.r.-plicht

In bijlage C en D van het Besluit milieueffectrapportage (Besluit m.e.r.) is aangegeven welke activiteiten in het kader van een ruimtelijk plan of besluit plan-m.e.r.-plichtig, project-m.e.r.-plichtig of m.e.r.-beoordelingsplichtig zijn. Voor deze activiteiten zijn in het Besluit m.e.r. drempelwaarden opgenomen. Voor activiteiten die voorkomen op de D-lijst en die onder de drempelwaarden vallen, moet een vormvrije m.e.r.-beoordeling doorlopen worden. Daarbij gaat het om de vraag of belangrijke nadelige milieugevolgen kunnen worden uitgesloten. De ‘belangrijke nadelige gevolgen’ kunnen worden ontleend aan het toetsingskader van bijlage III van de Europese Richtlijn Milieueffectbeoordeling. Daarin worden drie aspecten genoemd:

- kenmerken van de activiteit;
- plaats van de activiteit;
- kenmerken van het potentiële effect.

Zonneparken komen niet voor op de C- en D-lijst van het Besluit m.e.r.. Dit betekent dat er geen (vormvrije) m.e.r.-beoordeling voor dit plan doorlopen hoeft te worden.

4.2 Wet geluidhinder

Binnen het projectgebied wordt geen geluidsgevoelige bebouwing in de zin van de Wet geluidhinder opgericht. Het zonnepark zorgt ook niet voor een substantiële verkeersaantrekkende werking, waardoor omliggende woningen of andere geluidsgevoelige functies indirecte hinder kunnen ondervinden. Voor het onderhouden van het zonnepark zijn hooguit tientallen verkeersbewegingen per jaar nodig, wat een te verwaarlozen effect heeft op de gevelbelasting van woningen rondom het projectgebied. Akoestisch onderzoek naar wegverkeerslawaaï is derhalve niet nodig.

4.3 Milieuzonering

In het kader van een goede ruimtelijke ordening is ruimtelijke afstemming tussen bedrijfsactiviteiten, voorzieningen en gevoelige functies (woningen) noodzakelijk. Bij deze afstemming kan gebruik worden gemaakt van de richtafstanden uit de VNG-brochure Bedrijven en milieuzonering (editie 2009). Een richtafstand is de afstand waarbij onaanvaardbare milieuhinder als gevolg van bedrijfsactiviteiten redelijkerwijs kan worden uitgesloten. Een zonnepark is niet in de brochure opgenomen. Van zonnepanelen is geen milieuhinder te verwachten.¹³ Dat geldt wel voor de bijbehorende transformatoren, die overdag (enig) geluid produceren. In dit opzicht kan een vergelijking worden gemaakt met de in de VNG-brochure vermelde elektriciteitsdistributiebedrijven van < 10 MVA. Het dichtstbijzijnde woonperceel van derden is Hexelseweg 78. Deze woning ligt op een afstand van circa 270 m tot

¹³ Een zonnepark is een type A-inrichting in de zin van de Wet milieubeheer. De inrichting valt daarmee onder de werkingssfeer van het Activiteitenbesluit. Er is geen melding of omgevingsvergunning voor het onderdeel milieu nodig.

de grens van het projectgebied. Er is dus geen sprake van een milieu hygiënisch conflict.

4.4 Luchtkwaliteit

Nederland heeft de Europese regels ten aanzien van luchtkwaliteit geïmplementeerd in de Wet milieubeheer. De oprichting van het zonnepark leidt, zoals aangegeven in paragraaf 4.2, niet tot een substantiële verkeersaantrekkende werking en is daarmee niet van invloed op de luchtkwaliteit. Op grond van de Wet milieubeheer is sprake van een project dat 'niet in betekende mate' (NIBM) bijdraagt aan de verslechtering van de luchtkwaliteit. Onderzoek naar de luchtkwaliteit is niet noodzakelijk.

4.5 Stikstof

Voor de aanleg van een zonnepark moet materiaal worden aangevoerd en worden mobiele werktuigen ingezet. Na 25 jaar wordt het zonnepark ontmanteld en afgevoerd. Bij de inzet van mobiele werktuigen en voertuigen is het verbruik van diesel bepalend voor de NOx-emissie. Er is een Aeriusberekening uitgevoerd om te beoordelen of deze emissie leidt tot een depositie van $> 0,00$ mol/ha/jr binnen Natura 2000-gebieden. Gerekend is met een worst-case scenario voor de installatie en ontmanteling van 1 MWp opgesteld vermogen (conform notitie 'NOx-emissie zonneparken', Royal HaskoningDHV, 30 augustus 2019). Hierbij horen de volgende specificaties:

- mobiele kraan, stageklasse IIIb, 200 kW (belasting 50%), 60 draaiuren;
- 2 heftrucks, stageklasse IIIb, 60 kW (belasting 50%), 240 draaiuren;
- verreiker, stageklasse IIIb, 60 kW (belasting 50%), 120 draaiuren;
- 50 ritten zware vrachtwagens;
- 300 ritten auto's/busjes.

Uit de berekening volgt dat er geen depositie boven $0,00$ mol/ha/jr optreedt. Dit betekent dat er geen ontheffing in het kader van de Natuurbeschermingswet aangevraagd hoeft te worden en dat 'stikstof' dus geen belemmering vormt voor de uitvoerbaarheid van onderhavig plan. Het Aeriusrapport is als losse bijlage opgenomen.

4.6 Externe veiligheid

Externe veiligheid gaat over de risico's voor mens en milieu bij gebruik, opslag en vervoer van gevaarlijke stoffen. Ook de risico's die luchthavens geven vallen hieronder. Inwoners van een bepaald gebied kunnen te maken krijgen met plaatsgebonden risico (PR). Dit is de kans per jaar dat één persoon overlijdt door een ongeluk met een gevaarlijke stof. In theorie zou die persoon zich onafgebroken en onbeschermd op één bepaalde plaats moeten bevinden. Deze kans mag niet groter zijn dan één op de miljoen. Het groepsrisico (GR) legt een relatie tussen de kans op een ramp en het aantal mogelijke slachtoffers. Het is een maatstaf voor de verwachte omvang van een ramp. Bij de berekening van het GR spelen twee factoren mee:

- 1) de aard en de hoeveelheid van de gevaarlijke stoffen;

- 2) het aantal potentiële slachtoffers. In een omgeving met veel inwoners is dit aantal bijvoorbeeld groter dan in een dunbevolkt gebied.

Een zonnepark is geen gevaarlijke inrichting in de zin van het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) of het Activiteitenbesluit. Het projectgebied valt ook niet binnen de risicoafstanden van gevaarlijke inrichtingen, transportroutes voor het vervoer van gevaarlijke stoffen en/of aardgastransportleidingen. Overigens is een zonnepark niet aan te merken als een (beperkt) kwetsbaar object op grond van het Bevi.

4.7 Bodem

Het Besluit Bodemkwaliteit streeft naar duurzaam bodembeheer waarbij een balans gezocht wordt tussen bescherming van de bodemkwaliteit voor mens en milieu enerzijds en het gebruiken van de bodem voor maatschappelijke ontwikkelingen anderzijds. Het Besluit bevat regels voor kwaliteitsborging (Kwalibo), bouwstoffen, grond en baggerspecie. Bij het opstellen van ruimtelijke plannen moet de vraag worden beantwoord of de aanwezige bodemkwaliteit past bij het huidige of toekomstige gebruik van die bodem en of deze optimaal op elkaar kunnen worden afgestemd. Het uitgangspunt hierbij is dat aanwezige bodemverontreiniging geen onaanvaardbaar risico oplevert voor de gebruikers van de bodem en dat de bodemkwaliteit niet verslechtert door grondverzet. Dit is het zogenaamde stand still-beinsel.

Op de kaart van het Bodemloket (ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) zijn geen bodemverontreinigingen of verdachte activiteiten binnen het projectgebied gemeld. Het zonnepark heeft ook geen negatieve invloed op de bodemkwaliteit dan wel op een beoogd hernieuwd agrarisch gebruik in de toekomst. Verder geldt dat er geen grond zal worden afgevoerd. Bodemonderzoek kan derhalve achterwege blijven.

4.8 Water Beleid

Op grond van artikel 3.1.6 Besluit ruimtelijke ordening (Bro) moet in de toelichting op ruimtelijke plannen een waterparagraaf worden opgenomen. Deze paragraaf laat zien hoe rekening is gehouden met de gevolgen van het plan voor de waterhuishouding. Het projectgebied ligt in het beheergebied van waterschap Vechtstromen. Het waterbeleid voor dit gebied is vastgelegd in het Waterbeheerplan 2016-2021.

Projectgebied

De inrichting van het projectgebied is toegelicht in hoofdstuk 3. Voor de aanleg van het zonnepark worden geen sloten gedempt. Er is sprake van een beperkte toename in verharding. Het gaat hierbij om paaltjes waarop de panelen rusten. Er worden geen gesloten oppervlakten gecreëerd. Het hemelwater kan tussen de panelen door in de bodem infiltreren. Wel zal een transformatorhuisje gebouwd worden. Het oppervlak aan verharding blijft ruim beneden de compensatienorm van 1.500 m².

Digitale watertoetsprocedure

Op 9 april 2020 is de digitale watertoetsprocedure doorlopen. Hieruit is naar voren gekomen dat de 'normale procedure' op onderhavig planvoornemen van toepassing is (zie het bijgevoegde 'watertoetsdocument' voor de details). Op 20 april 2020 heeft waterschap Vechtstromen per email aangegeven dat voor het plan uitgegaan moet worden van de zogeheten 't=100 norm'. Dit betekent dat het bouwpeil zodanig moet zijn dat het projectgebied niet vaker dan één keer per 100 jaar waterlast zal ondervinden. Met deze norm wordt rekening gehouden bij de plaatsing van de collectoren en de aansluitingen. Het waterschap geeft verder aan dat de waterloop WL02077: WL-HGL-1-017 aan de noordzijde van het projectgebied een belangrijke aan-, af-, en doorvoer functie heeft. Voor het onderhoud van deze waterloop is een obstakelvrije zone van 5 meter vanaf de insteek noodzakelijk. In deze obstakelvrije zone mag niet zonder toestemming van het waterschap worden gebouwd. Op dit punt wordt verwezen naar het parkontwerp dat in hoofdstuk 3 is toegelicht. Daaruit blijkt dat de betreffende watergang en bijbehorende zone buiten het projectgebied valt. Deze waterloop is ook na de aanleg van het park voor het waterschap toegankelijk.

4.9 Ecologie

Om de uitvoerbaarheid van onderhavig planvoornemen te toetsen, is een ecologische inventarisatie naar natuurwaarden binnen het projectgebied uitgevoerd. Uit deze inventarisatie blijkt dat aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) nodig is. Het gaat om onderzoek naar boombewonende vleermuizen. Dit onderzoek vindt plaats in de periode van 15 mei tot 1 oktober. Om te voorkomen dat er verbodsbepalingen uit de Wnb worden overtreden dienen tevens de volgende maatregelen te worden getroffen:

- "Afweging mogelijkheid behouden rij naaldbomen langs de noordzijde van het filter. Kan deze rij worden behouden, dan is geen nader onderzoek naar een eventuele nestplaats van ransuil, torenvalk of sperwer nodig. Is dit niet mogelijk, dan nader onderzoek uitvoeren (3 bezoeken in de periode maart – eind juni);
- Kap of rooien van groen uitvoeren buiten de periode 1 maart – 1 september.
- Rekening houden met leefgebied van vleermuizen (foerageergebied), kleine marterachtigen en amfibieën met de inrichting van het zonnepark (hoofdstuk 5). Kan niet aan deze minimumeisen worden voldaan dan is aanvullend nader onderzoek noodzakelijk (en bij aanwezigheid ook het aanvragen van een ontheffing);
- Naleven zorgplicht."

De initiatiefnemer neemt de maatregelen in acht (inclusief behoud naaldbomen), zodat er geen nader onderzoek of ontheffing in het kader van de Wnb noodzakelijk is.

In het ecologisch onderzoek is niet alleen gekeken naar bestaande natuurwaarden, maar zijn ook gerichte 'ecologische tips' gegeven om de plaatselijke biodiversiteit te bevorderen. In hoofdstuk vijf van het ecologisch rapport is dit samengevat.¹⁴ Deze tips zijn vertaald naar het 'plan voor beplanting, beheer en biodiversiteit' dat

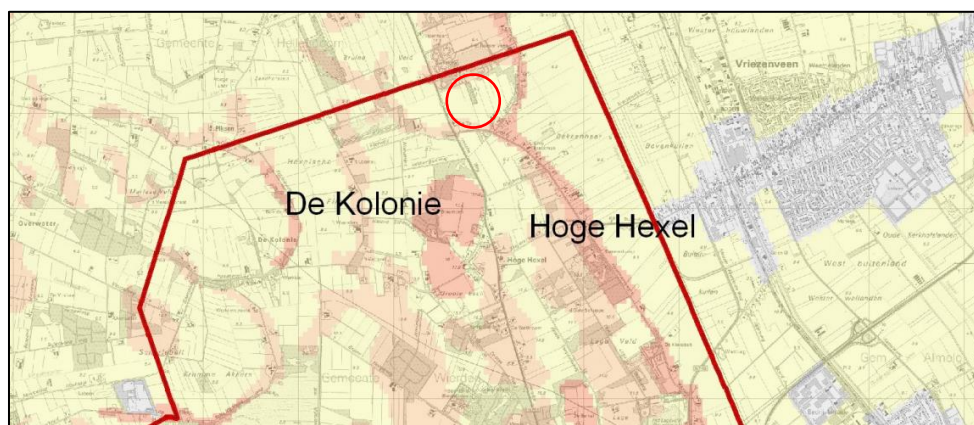
¹⁴ Zie bijgevoegde rapportage 'Ecologische quickscan Zonnepark recreatiepark De Tolplas' (DoonEco, 14 maart 2020).

in hoofdstuk 3 is toegelicht en als bijlage is opgenomen. Hieruit blijkt dat er bijvoorbeeld struweel wordt aangelegd voor vlinders, marterachtigen en amfibieën. Een andere maatregel is het gedeeltelijk vernatten van het projectgebied met het oog op het plaatselijke insectenleven. Daarmee neemt de waarde van dit gebied voor foeragerende vleermuizen toe. Ook wordt gedacht aan de plaatsing van insectenhôtels.

4.10 Archeologie en cultuurhistorie

Archeologische waarden dienen op grond van de (aangepaste) Monumentenwet 1988 te worden mee gewogen in de besluitvorming over ruimtelijke ingrepen. Op de Archeologische inventarisatie- en verwachtingskaart van de gemeente Wierden (BAAC, januari 2010) zijn geen archeologische waarden voor het projectgebied aangegeven. Tevens geldt een lage verwachtingswaarde voor archeologische waarden. Uit de gemeentelijke Beleidsnota Archeologie (5 oktober 2010) blijkt dat dit betekent dat er geen archeologisch onderzoek nodig is voor de aanleg van het zonnepark.

Als gevolg van het beleid Modernisering Monumentenzorg is per 1 januari 2012 in het Besluit ruimtelijke ordening (artikel 3.6.1) bepaald dat overheden verplicht zijn cultuurhistorie integraal mee te wegen bij het opstellen van ruimtelijke plannen. Dit is gebeurd doordat bij het parkontwerp de historisch gegroeide landschappelijke en stedenbouwkundige structuren als uitgangspunt zijn genomen (zie hoofdstuk 3).

Afbeelding 4.1 Verwachtingskaart archeologie (bron: Beleidsnota Archeologie)

4.11 Reflectie en duisternis

Zonnepanelen kunnen licht reflecteren en daardoor voor overlast in de (woon)omgeving zorgen. Voor de panelen die binnen het projectgebied worden toegepast geldt een reflectiepercentage van 3-5% bij normale lichtinval. Of er daadwerkelijk gereflecteerd wordt hangt af van locatie specifieke omstandigheden (stand en hoogte spiegelend vlak) en de stand van de zon (de tijd en de tijd van het jaar). De hoek van de invallende lichtstraal bepaalt de hoek van de uitvallende lichtstraal. Hoe steiler de helling van de panelen, hoe groter de kans op hinder. Wanneer de panelen vrij vlak (35 graden of minder) worden opgesteld, gaat de reflectie veelal omhoog. Dan is er voor de omgeving geen hinder door reflectie. Logischerwijs is achter de zonnepanelen eveneens geen sprake van een spiegelend effect. De zonnepanelen in het projectgebied worden in een hellingshoek van 12 graden

geplaatst. Hinder door reflectie is bij de gekozen opstelling daarom niet te verwachten.

Met betrekking tot het aspect 'duisternis' kan tenslotte worden opgemerkt dat het zonnepark geen lichtuitstraling zal hebben. Er zal geen verlichting worden aangebracht.

5. Uitvoerbaarheid

5.1 Economische uitvoerbaarheid

De kosten voor realisatie van het zonnepark komen voor rekening van de initiatiefnemer. Dat geldt ook voor eventuele planschadekosten, die daarmee dus 'anderszins verzekerd' zijn. Er wordt een overeenkomst tussen de gemeente en de initiatiefnemer afgesloten waarin dit is vastgelegd. In deze overeenkomst is eveneens opgenomen dat - conform het afwegingskader 'Grootschalige Duurzame Energie' - het projectgebied na de exploitatietermijn van 25 jaar in oorspronkelijke staat wordt hersteld, waarbij toegevoegde natuur- en landschapswaarden behouden blijven.

5.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Deze ruimtelijke onderbouwing wordt, tegelijkertijd met het ontwerp-besluit, voor de duur van zes weken ter inzage gelegd. Gedurende deze termijn wordt een ieder in de gelegenheid gesteld om zienswijzen voor of tegen het zonnepark kenbaar te maken.

De initiatiefnemer heeft in het kader van de maatschappelijke inpassing ook met de direct aanwonenden van het projectgebied gesproken. Deze personen hebben aangegeven geen bezwaren te hebben met de komst van het kleinschalige zonnepark.

BIJLAGEN

1. Parkontwerp
2. Watertoetsdocument
3. Ecologische quickscan
4. Aeriusberekening (stikstof)
5. Plan voor beplanting, beheer en biodiversiteit

COLOFON

Opdrachtgever

Recreatiepark De Tolplas

Rapportage

Gorissen Ruimtelijk Advies

info@gorissenadvies.nl

Datum

20 april 2020

Status

Definitief

Copyright @2020 Gorissen Ruimtelijk Advies.

Niets uit dit document mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch op geluidsband of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

